

STORTINGET

Innst. 255 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:70 S (2018–2019)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lovhjemmel for marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for vern av 10 prosent av Norges territorialfarvann og eksklusive økonomiske sone innen 2020, inkludert områdene anbefalt av Rådgivende utvalg for marin verneplan i 2003.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Hege Haukeland Liadal, Else-May Botten Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch

og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, viser til viktigheten av å ivareta en helhetlig og økosystembasert forvaltning av havområdene, hvor vi tar vare på naturmangfoldet og gir grunnlag for en bærekraftig utnyttelse av ressursene. Internasjonalt har Norge en ledende rolle i å utvikle kunnskap om og forvaltning av miljøet og ressursene i havområdene og på kontinentalsokkelen.

Komiteen viser til det pågående arbeidet med en plan for videre arbeid med marine verneområder, og at man gjennom dette arbeidet vil identifisere videre behov for vern og beskyttelse av disse områdene med bakgrunn i nasjonale og internasjonale mål.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at resultatene herifra vil være grunnlaget for det videre arbeidet med marint vern i territorialfarvannet og bevaring av marine områder utenfor territorialgrensen. Behov for nye tiltak eller virkemidler vil vurderes i denne sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til svarbrev fra Klima- og miljødepartementet av 25. februar 2019, der statsråden slår fast at bestemmelsen om marine verneområder ikke er gjort gjeldende utenfor territorialfarvannet. Disse medlemmer viser til at norske havområder er unike i verdenssammenheng. Disse medlemmer mener svaret fra statsråden av 25. februar 2019 ikke gir grunnlag for å av-

viser forslaget om å utrede og legge frem forslag til en lov- hjemmel for marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen.

Disse medlemmer viser til at Miljødirektora- tets høringssvar til forslag til lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen datert 31. august 2017, der de påpekte at det, sett i lys av utviklingen med nye marine næringer og et stadig økende press på de marine ressursene i havet, haster med å oppdatere det miljørettslige rammeverket slik at vi kan ta vare på spesielt sårbare naturområder og verdifulle naturressurser som befinner seg utenfor tolv nautiske mil. Direktoratet oppfordret samtidig berørte departementer om å gi naturmangfoldlovens bestemmelse om områdevern anvendelse utenfor tolv nautiske mil.

På denne bakgrunn fremmer disse medlem- mer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for- slag til en lovhjemmel for marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen.»

Komiteen viser også til Norges oppfølging av det internasjonale målet om bevaring av 10 pst. av kyst- og havområdene innen 2020, som ble omtalt ved Stortingets behandling av naturmangfoldmeldingen (Meld. St. 14 (2015–2016) – jf. Innst. 294 S (2015–2016)). Her po- engteres det at områdene skal bevares gjennom effek- tivt og hensiktsmessig forvaltede, økologisk representative og godt sammenhengende systemer av verneområder – samt andre effektive arealbaserte be- varingstiltak.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser videre til at områdene som er identifisert av Rådgi- vende utvalg for marin verneplan, fortsatt er faggrunn- laget og anbefalingene som danner utgangspunktet for arbeidet med marine verneområder.

Flertallet viser til regjeringens arbeid med å følge opp Stortingets vedtak om å legge fram en egen sak om helhetlig nasjonal plan for marine verneområder senest i 2020, og at områdene utenfor territorialgrensen også inngår i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vi- ser til at Norge ligger dårlig an til å oppfylle målet om at 10 pst. av de marine havområdene skal være vernet innen 2030. Disse medlemmer viser til at kun rundt 0,4 pst. av Norges marine områder er vernet i dag. Til sammenligning har Sverige, Danmark, Tyskland og Storbritannia vernet henholdsvis 15, 18, 45 og 29 pst. av sine marine områder.

På denne bakgrunn fremmer disse medlem- mer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for vern av 10 pst. av Norges territorialfarvann og eksklusi- ve økonomiske sone innen 2020, inkludert områdene anbefalt av Rådgivende utvalg for marin verneplan i 2003.»

Komiteen viser for øvrig til brev av 25. februar 2019 (vedlagt) fra statsråd Ola Elvestuen.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens utkast til innstilling ble 11. april 2019 oversendt til utenriks- og forsvarskomiteen for uttalelse. Utenriks- og forsvarskomiteen uttaler i brev av 24. april 2019:

«Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer slut- ter seg til energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling til Dokument 8:70 S (2018–2019) og har ingen ytterli- gere merknader.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem for- slag til en lovhjemmel for marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for vern av 10 pst. av Norges territorialfarvann og eksklusi- ve økonomiske sone innen 2020, inkludert områdene anbefalt av Rådgivende utvalg for marin verneplan i 2003.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av samtlige av komiteens medlemmer unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:70 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen – vedtas ikke.

Oslo, energi- og miljøkomiteen, den 30. april 2019

Ketil Kjenseth

leder

Aase Simonsen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Klima- og miljødepartementet v/statsråd Ola Elvestuen til energi- og miljøkomiteen, datert 25. februar 2019

Vedrørende representantforslag 70 S (2018-2019) om marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen

Jeg viser til brev fra Stortingets energi- og miljøkomite av 7. februar 2019 om representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen.

Til forslaget punkt 1. "Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lovhjemmel for marine verneområder i den eksklusive økonomiske sonen."

Marine verneområder kan etableres i medhold av naturmangfoldloven ut til tolv nautiske mil fra grunnlinjen (i territorialfarvannet). Regjeringen legger til grunn at tverrsektorielt marint vern etter naturmangfoldloven § 39 fortsatt skal bidra til at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper og naturverdier langs kysten og i territorialfarvannet blir tatt vare på for fremtiden. Bestemmelsen om marine verneområder er ikke gjort gjeldende utenfor territorialfarvannet.

I tillegg til områdene som er underlagt tverrsektorielt vern, er en rekke områder etter fiskerilovgivningen underlagt beskyttelse mot ulike former for fiskeriaktivitet som kan skade for eksempel korallforekomster. Marine beskyttede områder etter havressursloven kan opprettes i alle norske havområder samt på Norges kontinentalsokkel.

Som representanten viser til i sitt forslag, ble det varslet av daværende regjering i lovproposisjonen til naturmangfoldloven (Ot.prp. nr. 52 (2008–2009)), at den ville

"foreta en grundig vurdering hvorvidt, og ev. i hvilken form, øvrige bestemmelser skal gis anvendelse utenfor 12 nm".

Det er satt i gang arbeid med en plan for det videre arbeidet med marine verneområder. Det vil som del av planen for det videre arbeidet med marine verneområder gjennomføres en evaluering av status for arbeidet med vern og beskyttelse av marine områder, og identifisering av videre behov for vern og beskyttelse med bakgrunn i nasjonale og internasjonale mål. Dette vil inngå i grunnlaget for det videre arbeidet med marint vern i territorialfarvannet og bevaring av marine områder utenfor territorialgrensen. Det vil i forvaltningen av havområdene løpende vurderes på grunnlag av tiljen-

gelig kunnskap om det er behov for nye tiltak eller virkemidler for å bevare marine naturverdier.

Til forslaget punkt 2. "Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for vern av 10 prosent av Norges territorialfarvann og eksklusive økonomiske sone innen 2020, inkludert områdene anbefalt av Rådgivende utvalg for marin verneplan i 2003."

Det er som representanten påpeker vedtatt et internasjonalt mål om bevaring av 10 % av kyst- og havområder innen 2020, spesielt områder som er særlig viktig for biologisk mangfold og økosystemtjenester. Områdene skal bevares gjennom effektivt og hensiktsmessig forvaltede, økologisk representative og godt sammenhengende systemer av verneområder og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak.

Norges oppfølging av det internasjonale målet for bevaring av kyst- og havområder ble omtalt i naturmangfoldmeldingen (Meld. St. 14 (2015-2016)) og Stortingets behandling av denne. Målet som er vedtatt innenfor rammen av Konvensjonen om biologisk mangfold, Aichi-mål 11, omfatter tiltak som gir en effektiv og langsiktig bevaring av et geografisk avgrenset område der det er identifisert særlige naturverdier. Det følger videre av målet at tiltakene samlet sett skal utgjøre et økologisk representativt og sammenhengende nettverk, og at de beskyttede arealene skal være en integrert del av landskapet. Dette betyr at variasjonsbredden i norsk natur skal være godt dekket av bevaringstiltakene.

Vurderingen av måloppnåelsen av Aichi-mål 11 kan ikke baseres kun på prosentvis areal. De ulike beskyttelsesregimene bidrar alle til oppnåelsen av målet, men i ulik grad når det gjelder de forskjellige kriteriene som følger av målet. Fiskeriforvaltningen har for eksempel en rekke arealbaserte virkemidler som også kan bidra til å beskytte områder med særlige miljøverdier og dermed være relevante i vurderingen av mål 11.

Norge legger vekt på at beslutninger om å etablere marine verneområder skal være godt vitenskapelig begrunnet. Det er viktig at formålet med verneområdet er godt definert og at vernetiltaket er effektivt og målrettet og egnet til å sikre langsiktig vern av naturen og økosystemene. Det må legges til rette for bærekraftig bruk der dette er forenelig med verneformålet. Før-var-prinsippet skal ligge til grunn der det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap.

I 2004 identifiserte et bredt sammensatt rådgivende utvalg 36 områder langs kysten som i første omgang

vurderes i arbeidet med marint vern. Det er fortsatt faggrunnlaget og anbefalingene fra det tverrsektorielle rådgivende utvalget som danner utgangspunkt for arbeidet med marine verneområder. Foreløpig er sju av disse områdene vernet.

Status for bevaring av marine områder er pr. i dag at:

- Det er etablert seks marine verneområder med tverrsektorielt vern etter naturmangfoldloven § 39.
- Det er opprettet fire marine nasjonalparker: Ytre Hvaler, Færder, Jomfruland og Raet. Ett av de foreslåtte marine verneområdene inngår i Raet nasjonalpark.
- Det er vernet marine områder i tilknytning til vern av landarealer ved Svalbard (inkl. Bjørnøya) og Jan Mayen.
- Det er beskyttet 18 korallområder etter fiskerilovgivningen mot ødeleggelse som følge av fiskeriaktivitet.

Ut over dette pågår det verneprosess i ulike stadier for 21 områder. Ti av disse er pr. i dag oversendt departementet, og de øvrige er i prosess hos Fylkesmannen og Miljødirektoratet. Per februar 2019 utgjør vernede sjøområder 3,1 prosent av territorialfarvannet.

Som klima- og miljøminister prioriterer jeg arbeidet med en helhetlig og økosystembasert havforvaltning høyt, inkludert bevaring av marine områder som ett av flere virkemidler. Det arbeides nå med å følge opp Stortingets vedtak om at regjeringen skal legge fram en egen sak om helhetlig nasjonal plan for marine verneområder senest i 2020. Områdene utenfor territorialgrensen inngår også i dette arbeidet. Som del av planen vil status og behov for vern og beskyttelse av marine områder evalueres, med bakgrunn i nasjonale og internasjonale mål. Dette vil inngå i grunnlaget for det videre arbeidet med marint vern i territorialfarvannet og bevaring av marine områder utenfor territorialgrensen.

Parallelt vil områder som oversendes med tilråding fra Miljødirektoratet fortløpende gjøres klar for eventuell beslutning om vern ved kongelig resolusjon.

Norge skal være et foregangsland når det gjelder helhetlig og økosystembasert forvaltning av havområdene, hvor vi tar vare på naturmangfoldet og gir grunnlag for en bærekraftig utnyttelse av ressursene. Internasjonalt har Norge en ledende rolle i å utvikle kunnskap om og forvaltning av miljøet og ressursene i havområdene og på kontinentalsokkelen. Forvaltningsplanene for havområdene har høstet betydelig anerkjennelse internasjonalt. Klimaendringer og økt aktivitet i havområdene skaper nye utfordringer. Havnasjonen Norge har interesse av å opprettholde og videreutvikle rollen som en ansvarlig forvalter av havet. Bevaring av viktig undersjøisk natur gjennom tverrsektorielt vern og sektorvise beskyttelsestiltak er en del av dette.

